

**DESPRE COLECȚIA DE ART PLASTIC DONATĂ DE
SCRIITORUL MIHAI TICAN RUMANO MUZEULUI DIN
CÂMPULUNG**

**THE ART COLLECTION DONATED BY WRITER MIHAI TICAN
RUMANO TO THE MUSEUM OF CÂMPULUNG**

Alexandra Mărioșiu*

Abstract

Born in the village of Berevoiești, from the Muscel region, Mihai Tican Rumano was a Romanian writer who, from 1959 until his death, donated to the museum of Câmpulung Muscel a number of approximately 200 paintings and sculptures signed by Romanian artists, who led to the foundation of the museum's Art Gallery. Based on letters and acts from the archival collection dedicated to Mihai Tican Rumano, which is found at the National Archives of Romania, the article has two objectives: to present, on the one hand, aspects concerning the donation, such as the conditions in which it was made, and on the other hand, the problems which arose between Mihai Tican Rumano and the museum governance due to his belief that the collection was not properly administrated.

Key words: donation, art collection, Mihai Tican Rumano, Câmpulung Muscel.

Deși poate mai puțin cunoscut astăzi decât ar merita, scriitorul și publicistul Mihai Tican Rumano (1893-1967), originar din Berevoiești, Muscel, a fost una dintre personalitățile culturale ale României interbelice și postbelice. Mihai Tican a avut o poveste de viață demnă de un roman. Spirit aventuros, după terminarea colii primare, pleacă de acasă să caute de lucru la Câmpulung, București și apoi Constanța. La vârsta de 13 ani, se îmbarcă pe un vas către Italia, de unde va ajunge în Somalia și apoi în Argentina. Aici are norocul de a fi luat în grijă de o familie, și își poate continua studiile. Călătorește mult (America de Sud, Canada, Australia, Noua Zeelandă, Antile), iar în 1913 revine în Europa și, după ce participă, în primul război mondial, la bătălia de la Dragoslavele (1916), fiind luat prizonier și evadând, se întoarce în Argentina. Între 1922-1923 pornește într-o expediție în Africa împreună cu belgianul Laffite, și vizitează Congo, Guineea,

* Muzeograf, Secția Istorie, M.N.I.R.

Nigeria, Zanzibar, Madagascar. Se stabilește apoi în Spania, iar din 1931 revine pentru totdeauna în România, în 1932 însurându-se cu jurista Silvia Petrescu. Moare la 20 martie 1967, din cauza unei boli de plămâni de care suferea de mult. Primele articole îi apar în Argentina, semnându-le Mihai Tican Rumano („rumano” înseamnă în spaniol „român”) pentru a-i indica naționalitatea, iar în 1916, la Buenos Aires, publică prima carte, „Sobre la querida tierra de mi patria” (Despre țărâmul drag al patriei mele)¹. În Spania publică articole despre țara natală, fiind numit atașat de presă onorific al Ambasadei Române, în timp ce în România va scrie despre Spania. De asemenea, la Barcelona înființează, este director, editor, corector și autor de texte al unui ziar numit „Dacia. Organ hispano-italiano-român”, care a avut, între februarie 1929 și ianuarie 1930, 34 numere și care trata aspecte socio-politice și culturale legate de cele trei popoare înrudite². Însemnătatea activității sale gazetărești este în faptul că a dus la stabilirea unor relații culturale între România și Spania, și între care până atunci nu existaseră foarte multe contacte³. Pe plan literar, s-a dedicat unui gen puțin abordat în literatura românească de până la el, cel al relatărilor de călătorie, descriind cititorilor spațiile exotice pe care le-a vizitat și unde a trăit numeroase aventuri, dar care pentru mulți erau inedite⁴.

Mihai Tican Rumano a călătorit mult și mare parte din adolescența și tinerețe și-a petrecut-o în străinătate. Cu toate acestea, el nu și-a uitat niciodată țara. A persistat mereu mândria de a fi român, semn fiind apelativul Rumano adăugat numelui, iar mai târziu dragostea pentru regiunea în care se născuse, Muscel, l-a determinat să contribuie la dezvoltarea ei culturală, astfel încât a donat colecții de artă muzeului din Câmpulung și colii din Berevoieni. Acest articol se va ocupa, pornind de la documente din fondul personal „Mihai Tican Rumano”⁵, de colecția

¹ Angela Roșca, *La tipología de los discursos en los libros de viajes de Mihai Tican Rumano*, Tesis Doctoral, Universidad Complutense de Madrid, 2006, p. 95.

² Valentin Borda, *Pe urmele lui Mihai Tican Rumano*, București, Casa Editorială pentru Turism și Cultură Abeona, 1992, p. 74.

³ Angela Roșca, *op.cit.*, p. 109.

⁴ Cele mai cunoscute lucrări ale lui Mihai Tican Rumano sunt: *La vida del blanco en la tierra del negro. Narraciones de una expedición al Africa Occidental y Central/ Via a albului în țara negrului. Jurnal de călătorie, povestea unor aventuri, descrieri din înutul misterios al Africii* (Spania, 1927; România, 1929), *El monstruo del agua/ Monstrul apelor* (Spania și România, 1928), *El lago de los elefantes/ Lacul cu elefanți* (Spania, 1928; România, 1957), *La danza de los canibales/ Dansul canibalilor* (Spania, 1928; România, 1931), *Abisinia/ Viaje a través de Etiopia de hoy* (România, 1935; Spania, 1936), *Hoinărit prin arși* (România, 1971), *Icoane din rene. Dunărea, Delta și taina bălților* (România, 1933), *Sub soarele Africii răsăritene* (România, 1935), *Peste mări și râuri* (România, 1973). Câteva cărți, publicate în Spania, nu au fost până acum traduse în română: *En el corazón de la selva virgen; El hombre mono y sus mujeres. La narración de un viaje a través la selva virgen; Perdidos entre las fieras. Narración de mi viaje a través del Africa Central* (toate în 1928) și *Corrida, arte, sangre y pasión* (1930).

⁵ A fost constituit în 1984 în urma donației făcute Direcției Generale a Arhivelor Statului de către soția scriitorului, Sylvia Tican Rumano, prin testamentul întocmit în 1982.

de art plastic a muzeului din Câmpulung Muscel, urmând etapele în care a fost constituit și felul în care au decurs relațiile dintre donator și conducerea muzeului.

Prima donație a fost făcută în 1959. În cursul acestui an, Mihai Tican Rumano scrie Sfatului Popular al Raionului Muscel pentru a-l informa că, „fiind născut în comuna Berevoiești și vrând ca numele meu să rămână legat de locurile unde m-am născut și copilărit, doresc să donez o colecție de lucrări de artă (picturi) pentru a se face o sală muzeu în Câmpulung, care să se numească Colecția Mihai Tican Rumano”. Intenționa să ofere 68 de tablouri, din care cei de la muzeu să le aleagă pe cele pe care le-ar considera potrivite⁶. Răspunsul îi sosit pe 12 iunie 1964, din partea lui Flaminiu Măruș, directorul Muzeului Raional 23 august din Câmpulung, care îl anunță că, înedină din 8 iunie, Sfatul Popular a acceptat donația, aceasta urmând să fie pusă „în valoare ca o nouă secție - de artă - a muzeului Câmpulung, o pinacotecă care să poarte numele dumneavoastră”⁷. După ce la 4 august 1959 se încheie un concept al actului de donație, între Mihai Tican Rumano și soția sa, pe de o parte, și F. Măruș și Vasile Pleșu, șeful secției învățământului cultural din cadrul Sfatului Popular, pe de altă⁸, peste o lună, la 5 septembrie 1959, Mihai Tican Rumano și Alexandru Rădulescu, delegatul Sfatului Popular al Raionului Muscel, semnează actul de donație. „Ca un omagiu adus locului unde m-am născut, prin ilor mei, răni muncitori și raci din Berevoiești și orașului Câmpulung, în care mi-am dus viața în anii copilăriei, muncind pentru câștigarea existenței pline de lipsuri materiale și suferințe morale, dorind să aduc un modest, dar concret aport la construirea vieții socialiste și dorind, în calitatea mea de scriitor, lucrător pe tărâmul culturii, să contribuie la ridicarea nivelului cultural al poporului muncitor Muscelian”, Mihai Tican Rumano donează Sfatului Popular al Raionului Muscel 85 lucrări de artă (73 picturi și 12 sculpturi). Principalele clauze impuse de donator sunt următoarele: piesele erau donate „în mod expres și exclusiv” Sfatului Popular și Muzeului Raional, ca o secție de artă în cadrul acestuia, numită „Colecția de artă plastică, donațiunea scriitorului Muscelian Mihai Tican Rumano”. Colecția nu putea „niciodată, nici în total, nici în parte” să iasă din patrimoniul Sfatului Popular și al muzeului, de respectarea acestei clauze depinzând însă și valabilitatea donației. Piesele urmau să fie expuse într-o sală adecvată din punct de vedere al conservării și valorificării lor, iar inaugurarea urma să aibă loc în cel mult trei luni de la perfectarea formelor legale. Mihai Tican Rumano își rezerva dreptul de a mări colecția, în care donațiile provenite de la alte persoane puteau fi incluse doar cu acordul său și al directorului. Pe lângă opere de artă, el dorea să ofere și publicații de-ale sale, în română și în

⁶ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare A.N.I.C.), Fond *Mihai Tican Rumano*, dosar 24/1959, f. 38r.

⁷ *Ibidem*, f.53r.

⁸ *Ibidem*, f. 1r.

limbi străine, precum și decorații primite de la alte state „ca mărțurie de preuire de peste hotare aduse patriei noastre”. Piesele aveau să fie preluate de la domiciliul scriitorului pe cheltuiala Sfatului Popular, de către trimișii săi, cu întocmirea unui proces verbal. În cazul apariției vreunei deteriorări în timpul transportului, reparațiile erau suportate de Sfatul Popular, care avea datoria, din momentul luării în posesie, de a asigura buna întreținere a obiectelor. Încălcarea oricărei dintre condiții ducea la anularea donației, ce revenea în patrimoniul lui Mihai Tican Rumano sau al moștenitorilor săi⁹. Tablourile și sculpturile au fost ridicate din București, unde locuia Tican Rumano, de către directorul muzeului la începutul lunii septembrie 1959¹⁰. În 1959 și 1960, sunt adugate la donația inițial patru suplimente, însumând 44 tablouri și 10 sculpturi, iar până în 1966 sunt predate în mai multe rânduri piese muzeului, fiind legalizate încă două acte de donație, unul la 26 martie 1963, pentru 90 piese, și celălalt, la 16 noiembrie 1965, pentru 53¹¹. Totodată, în această perioadă o serie de tablouri și sculpturi, considerate necorespunzătoare, sunt înapoiate de către muzeu, unele fiind înlocuite de Mihai Tican Rumano. Conform unui inventar efectuat la sfârșitul anului 1966, colecția număra atunci 219 piese¹². După moartea scriitorului, „ca omagiu adus locurilor copilăriei defunctului meu soț, Mihai Tican Rumano, orașului Câmpulung, din județul Argeș, locuitorilor săi, fațede care soțul meu a purtat o dragoste profundă și cu gândul că aceștia, la rândul lor, au o amintire frumoasă a defunctului”¹³, Sylvia Tican Rumano încheie, la 7 august 1971, în calitate de moștenitoare, un ultim act de donație, pentru 7 lucrări pe care le donează Consiliului Popular al orașului Câmpulung, reprezentat de Marin Roșu, vicepreședinte al Comitetului Executiv al Consiliului. În plus, în 1973 ea oferă poze și lucrări de-al soțului său pentru organizarea unei secțiuni muzeale numite Fiii Muscelului¹⁴.

Tablourile și sculpturile donate de Mihai Tican Rumano apar încau unor artiști români pe care el îi încadrează în trei etape ale evoluției plasticii românești: sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea, începutul secolului XX, până la 23 august 1944 și perioada de după 23 august 1944¹⁵. Printre cei ce semnează piesele, se întâlnesc și unii dintre cei mai valoroși pictori sau sculptori români, cum ar fi Nicolae Grigorescu, Corneliu Baba, Lucian Grigorescu, Arthur Verona, Ilie Burghele, Rudolf Schweitzer Cumpăna, Theodor Pallady, iar mulți erau originari din Muscel: Constantin Baraschi, Ecaterina Delighioz, Nicolae Grant, Dimitrie Măoanu, George D. Mirea, Alexandru Donici, Vera Veslovshi Nițescu. Pentru unii artiști contemporani, Mihai Tican Rumano a reprezentat un real sprijin

⁹ *Ibidem*, f.8r-11r.

¹⁰ *Ibidem*, f.81r.

¹¹ A.N.I.C., Fond *Mihai Tican Rumano*, dosar 38/1971, f. 18r.

¹² *Idem*, dosar 24, 66r-70r.

¹³ *Idem*, dosar 38/1971, f. 1r-2r.

¹⁴ *Idem*, dosar 40/1973, f. 6r.

¹⁵ *Idem*, dosar 24/1959, f. 5r.

prin faptul că le cumpăra lucrări pentru a-și spori colecția, așa cum reiese dintr-o scrisoare ce-i este trimisă la 29 august 1961 de sculptorul Dimitriu Bârlad, care îl felicită pentru „gestul nobil de a înfrumuseța orașul Câmpulung” cu un muzeu „ce este o podoabă [...] educativ pentru tineretul nostru ce se ridică, având prilejul să-și îmbogățească cunoștințele în direcția artelor plastice”, mulțumindu-i pentru „sacrificiile bune și frumoase ca să achiziționeze opere de artă, ajutându-i astfel pe autorii lor să-și pună în valoare meritele”¹⁶. De asemenea, Tican Rumano s-a preocupat să aibă piese de la cât mai mulți artiști. De exemplu, la 19 octombrie 1960 îi scria pictorului M. H. Maxy, director pe atunci al Muzeului de Artă RPR, spunându-i că ar vrea o lucrare de-a sa pentru colecție¹⁷. Dorința îi este îndeplinită, având în vedere că, printre piesele din suplimentul al IV-lea al actului de donație, se află și tabloul „Dealul Espi” de H. Maxy¹⁸. Fiindu-i recunoscută iubirea pentru artă, uneori Tican Rumano primea piese de la alți colecționari pentru a le adăuga donației. Așa a făcut Zoe Kreulescu, fiica medicului Nicolae Kreulescu, trimițându-i în 1965 tablouri de Luchian, Pallady și Steriadi, pe care, după cum îi scrie, nu ar vrea să le lase unor rude care să le vândă, din dragoste pentru Câmpulung, le oferă pentru a fi expuse în muzeu¹⁹.

În ceea ce privește tematica lucrărilor din colecție, pot fi evidențiate câteva direcții: se găsesc peisaje din diverse regiuni ale țării (ex: „Peisaj brașovean” de Ecaterina Delighioz, „Iarna în Predeal” de D. Ghiață, „Sf. Sava. Monument istoric” de Ilie Burghiele, „Nori la Jurilovca” de Ivancenco, „Peisaj Dobrogean” de Henry Vintilescu), portrete sau sculpturi ale unor personalități române (ex: „Poetul Ion Minulescu” de Nina Arbore, basorelieful Eminescu de Ion Georgescu, statuia Vasile Lupu de Oscar Han, bustul George Enescu de Dimitriu Bârlad), tablouri dedicate donatorului („Portret Mihai Tican Rumano” și „Portret Sylvia Tican Rumano” de Teodorescu Romana și „Portret. mama lui Portret Mihai Tican Rumano” de V. Rudeanu), scene marcate de ideologia comunistă a vremii (ex: „Electrificarea satelor” de V. Blatu, „Colectivist din Hunedoara” de Dan Bjenaru, „Înscriere la G.A.C.” de Nicolae Alexandrescu, „București, blocuri în reconstrucție” de G. Ivancenco, bustul Lenin de D. Lazăr). Multe tablouri erau dedicate Muscelului, înfățișând peisaje din Câmpulung sau zona Muscel, portrete de Musceleni (ex: „Bătrâna casă Musceleană” de Bogdan Gheorghiu, „Piață în Câmpulung” de I. Nișescu, „Musceleancă cu maramă” de Vera Nișescu Veslovschi, „Han vechi în Apa Srat Muscel” de Teodorescu Romana și, etc.).

În ciuda faptului că, din 1959 până la sfârșitul vieții, Mihai Tican Rumano a continuat să facă donații muzeului din Câmpulung, colaborarea dintre el și

¹⁶ *Idem*, dosar 26/1961, f. 10r.

¹⁷ *Idem*, dosar 25/1960, f. 10r.

¹⁸ *Ibidem*, f. 1r.

¹⁹ A.N.I.C., Fond *Mihai Tican Rumano*, dosar 46/1966, f.22r.

conducerea instituției a fost problematic încă de la început. Astfel, preluarea pieselor s-a făcut mult mai târziu decât anunșase Flaminu Mărușu inițial, adică spre sfârșitul lui iunie sau începutul lui iulie. Din această cauză, pe 25 iulie Mihai Tican îi scria că, de vreme ce de mult timp n-a mai dat nici un semn de viață, înseamnă că nu mai este interesat de donație, plângându-se că a cheltuit bani pentru a înrăma tablourile și că, a teptându-l, nu s-a putut duce să se trateze pentru boala de care suferă²⁰. Dar, un prim motiv major de nemulțumire pentru Mihai Tican Rumano l-a constituit amânarea inaugurării secției de artă plastică. Dacă, potrivit actului de donație, aceasta ar fi trebuit să se facă în termen de trei luni, evenimentul a avut loc de-abia în a doua parte a anului 1960, după numeroase insistențe și intervenții ale familiei Tican Rumano.

Pe 21 decembrie 1959, Mihai Tican Rumano, supărat de nerespectarea clauzelor donației, se adresa Comitetului Executiv al Sfatului Popular al Raionului Muscel, solicitându-i să dispună deschiderea muzeului și să-l anunșe data acesteia - „A trecut de mult termenul de trei luni, ar fi cazul ca această colecție să se deschidă, fiind închisă era și la mine acasă”²¹.

În ianuarie 1960, scriitorul fiind bolnav și internat la Spitalul Collea, soția sa este cea care corespundează cu Ion (Bebe) Georgescu, șeful secției secretariat din cadrul Comitetului Executiv al Sfatului Popular, pe care îl roagă să se intereseze ce se întâmplă la muzeu, de unde nu mai primise știri²². Informându-l că nu s-a luat nici o măsură în sensul deschiderii, dar că de la Sfat s-a făcut o adresă către Ministerul Învățământului și Culturii spre a se trimite un delegat care să verifice situația, Bebe Georgescu o sfătuiește că, prin relațiile sale, să apeleze la minister²³. În februarie, starea de sănătate îmbunătățindu-i-se, Tican Rumano are o audiență la ministru, ca urmare, la 25 februarie 1960 este anunșat de Sfatul Popular al Raionului Muscel, Comitetul Executiv, Secția de Învățământ și Cultură, că deschiderea Secției plastice se va face cu ocazia zilei de 1 mai²⁴, ceea ce nu s-a întâmplat, însă. De aceea, la 6 mai, Mihai Rumano Tican avertizează Sfatul Popular că, dacă inaugurarea nu va avea loc în termen de o lună, va cere restituirea colecției²⁵. Se pare că amenințarea a avut efectul scontat, căci în toamna lui 1960 muzeul funcționa, dar nu apare nimic în documente despre ziua inaugurării.

Modul în care conducerea muzeului s-a ocupat de întreținerea și punerea în valoare a colecției a fost permanent în atenția lui Mihai Tican Rumano, provocându-i multe neplăceri, de care, într-o prim fază, el l-a învinovățit pe directorul Flaminu Mărușu. Într-o scrisoare din 19 octombrie 1960 către profesorul Răducu din Câmpulung, Tican Rumano se plânge de atitudinea răuvoitoare a lui

²⁰ *Idem*, dosar 24/1959, f. 56r.

²¹ *Ibidem*, f. 26r.

²² A.N.I.C., Fond *Mihai Tican Rumano*, dosar 25/1960, f. 13r.

²³ *Ibidem*, f. 12r.

²⁴ A.N.I.C., Fond *Mihai Tican Rumano*, dosar 25/1960, f. 23r.

²⁵ *Ibidem*, f. 6r.

Măru, pe care îl numește Mefisto, și despre care crede că îl „sabotează”, probabil din teama de a nu fi numit un specialist în locul său²⁶, iar la 5 noiembrie 1960 cerea Sfatului Popular să numească o altă persoană în fruntea secției de artă a muzeului din Câmpulung, deoarece cu „tov. Măru e o imposibilitate de a lua legătura, acesta, după cum bine știți, rămânând cînd toate cum îi convine lui, pentru a crea piedici fără rost în organizarea și chiar existența Secției de Artă Plastică a Muzeului - ca să nu spun categoric că o subminează - cu toate că inițial a avut cu totul altă atitudine”²⁷. La 19 septembrie 1962, din cauză că muzeul fusese închis pe 24 august când, fiind zi liberă, „oamenii muncii” îl puteau vizita, Tican Rumano solicită Comitetului Pentru Cultură și Artă. Consiliul Muzeelor - Arte Plastice să-i comunice dispozițiile cu caracter general privind vizitarea și vizionarea unui muzeu de artă, zilele și orele, deoarece „cred că la Câmpulung Muscel nu au cunoscut de modul cum se încheie deschis un muzeu pentru a fi vizitat și cum se procedează în zilele de sîrbătoare legală”²⁸. Anul 1963 este unul în care scriitorul face mai multe sesizări autorităților. În ianuarie, se adresează prim secretarului de partid din Raionul Muscel, arătând că deși a adus noi piese pentru muzeu, nu a venit nimeni să le ia, fiind nevoie să plătească pentru ele o cameră la hotel²⁹. Apoi, în septembrie, scrie Comitetului Pentru Cultură și Artă. Consiliul Muzeelor - Arte Plastice (cu sediul în Casa Scînteii), solicitând o „cercetare urgentă pentru remedierea unor neajunsuri morale”: Măru nu-și îndeplinește obligațiile de director, astfel încât el a fost cel care a trebuit să se ocupe de aspecte precum stabilirea orarului de vizitare și crearea unui post de îndrumător și cel care a plătit pentru amenajarea unei grădini în fața clădirii, pentru punerea unor ghivece cu flori în pridvor și asfaltarea unui trotuar până la stradă. În schimb, contrar prevederilor actului de donație, directorul vrea să reducă exponatele la 80³⁰. În aceeași lună, Tican Rumano trimite și o notă informativă referitoare la situația secției de artă plastică: localul în care se află a devenit neîncălzit, nu există un ghid, în afară de el însuși, atunci când se află la Câmpulung, programul de vizitare (pe care, după doi ani în care muzeul a fost deschis doar trei zile pe săptămână, de la 12-14, „oamenii muncii neputând veni”, a reușit să-l prelungească la cinci zile, cu două după-amiezi) nu se respectă. De asemenea, condițiile de expunere nu sunt bune, lumina se defectează deseori în timpul programului de vizitare, piesele nu sunt aranjate în șir în mod corespunzător, iar când pictorul Gh. Zidaru s-a oferit să amenajeze secția, nu a fost lăsat. La toate acestea, se adaugă lipsa de promovare în presă a secției și faptul că se refuză expunerea statuii lui Vasile Lupu de Oscar Han, din cauză că domnitorul

²⁶ *Ibidem*, f. 18r.

²⁷ *Idem*, f. 21r.

²⁸ A.N.I.C., Fond *Mihai Tican Rumano*, dosar 27, f.9 r.

²⁹ *Idem*, dosar 29/1963, f. 14r.

³⁰ *Ibidem*, f. 22r.

ar fi fost un reac ionar, c unele tablouri sunt discreditate i unul a fost chiar distrus, din portretul lui Ion Minulescu de Nina Arbore, tergându-se decora ia de la butonier i igareta pe care o inea în mân ³¹.

Probabil în urma acestor plângeri, prin procesul verbal din 14 aprilie 1964, Comitetul Pentru Cultur i Art . Consiliul Muzeu-Arte Plastice îl nume te la conducerea sec iei de art pe Dumitru Iacobescu, Flaminiu Mâr u, directorul muzeului, nemaiputând interveni în administrarea sec iei³². Odat cu aceste schimbare, se pare c lucrurile s-au îmbun t it pentru un timp, c ci nu mai exist , pân în 1965, când Iacobescu e înlocuit, reclama ii ale donatorului. Cel pu în potrivit propriilor afirma ii din darea de seam a activit ii sale pe anul 1964 i dintr-o informare privind metodele de popularizare ale sec iei, Dumitru Iacobescu s-a preocupat mai mult de ea: au fost amenajate trei s li (una cu picturile lui Burghelene i Isachie, pictori cu orient ri clasice, una cu grafic i una cu peisaje Muscelene, în fiecare g sindu-se i sculpturi), s-a pus accent pe preg tirea îndrum torilor pentru ghidaje, au fost montate indicatoare la intrare i un panou în gara din Câmpulung, pentru a atrage vizitatori. Tot pentru popularizare, sunt realizate emisiuni la radio, cu biografii ale arti tilor ale c ror opere se aflau în colec ie i comunic ri pe diverse teme culturale (ex: „Itinerar Muscelan în colec ia de art din Câmpulung”, „Dou lucr ri valoroase în colec ia de art plastic din Câmpulung”, „Figura omului nou în colec ia de art plastic din Câmpulung”), sunt organizate conferin e în întreprinderi, sunt trimise materiale unor periodice³³. Dar, în ultimii ani de via ai scriitorului, problemele reapar: în 1966, el face o nou plângere c tre Comitetul pentru Cultur i Art din Muscel, ar tând c , din lipsa spa iului, o serie de tablouri nu sunt expuse, fiind depozitate în alte cl diri (de i ele ar trebui s fie p strate, conform actului de dona ie, în incinta muzeului) i cerând s fie l sat s înr meze dou tablouri de Ivancenco, neîn mate de muzeu, i s fie readuse cele trei registre cu impresiile vizitatorilor, retrase f r nici un motiv³⁴. În acela i an, îi provoac o mare nemul umire faptul c direc ia muzeului întârzie în a perfecta formele legale pentru trei tablouri pe care le pred prin procesul verbal din 7 septembrie 1966³⁵. Dou cereri ale sale r mân f r r spus, iar dup moartea so ului Sylvia Tican Rumano adreseaz i ea, în 1967, Sfatului Popular, alte dou cereri³⁶. Legalizarea actului de dona ie se face de-abia în 7 august 1971. Astfel reies faptele din actele ce fac parte din fondul Mihai Tican Rumano. Fiind prezentate din perspectiva sa, este greu de tiut dac lucrurile chiar au stat a a cum le înf i eaz el, sau fie dorin a de a- i vedea colec ia valorificat la

³¹ A.N.I.C., Fond *Mihai Tican Rumano*, dosar 24/1959, f. 3r-5r.

³² *Idem*, dosar 30/1964, f. 51r.

³³ *Idem*, dosar 191/1959-1967, f. 44r -46r, 53r-54r.

³⁴ *Idem*, dosar 33/1966, f. 67r.

³⁵ *Idem*, dosar 30/1964, f. 31r .

³⁶ *Idem*, dosar 35/1967-1968, f. 9r, 10r.

*DESPRE COLECȚIA DE ART PLASTIC DONAT DE SCRITORUL MIHAI TICAN RUMANO
MUZEULUI DIN CÂMPULUNG*

maximum îl făcea să aibă așteptări mult mai mari față de condițiile pe care muzeul îi le putea pune la dispoziție, fie era o persoană foarte pretențioasă.

După ce a călătorit în cele două Americi, în Africa, Australia și după ce a locuit în Spania, unde publicat primele sale cărți importante, Mihai Tican Rumano s-a întors acolo de unde a pornit în viață, în România. Pentru a onora locurile unde s-a născut și a copilărit, el a donat muzeului din Câmpulung Muscel și comunei Berevoie trei picturi și sculpturi pe care le strânsese de-a lungul timpului poate chiar cu scopul ca mai târziu să le doneze „întru eternizarea memoriei” sale, după cum sugerează Valentin Borda, autor al unei biografii a scriitorului³⁷. Ceea ce este cert este că astăzi, datorită lui Mihai Tican Rumano, muzeul din Câmpulung și comuna Berevoie își pot mândri cu niște bogate colecții de artă plastică.

³⁷ Valentin Borda, *op.cit.*, p. 104.